

دوا كۆبۈنەۋە سۆسيالېست ئىنتەرناسيونال و كېشەى كورد

رېبوار رەشىد

لە دوو پۇژى 29 و 30 - سى مانگى شەشدا، چوار پۇژىك لەمەۋبەر، سۆسيالېست ئىنتەرناسيونال كۆبۈنەۋەۋەيەكى لە ژىر ناۋى "ئاشتىي و سەقامگىرىي لە جىھانى كېشەگەلىكدا كە سنوورىان نىيە" ¹ ساز دا. بەشىكى گەۋرەى ناپرەسمىي ئەۋ كۆبۈنەۋەۋەيە سەبارەت بە كېشەى كوردستان و توركييا بوو. بە پىيى بىلاۋكراۋەى رەسمىي سۆسيالېست ئىنتەرناسيونال ئەۋا ئەندامانى بەشدار لەۋ كۆبۈنەۋەۋەيەدا "۴۰۰ نوينەر بوون كە سەر بە ۱۲۰ پارت و پىكخراۋگەل بوون". لە لىستەكەياندا كە سى بەشە و يەكەم بەشيان سەبارەت بە ئەندامە تەۋاۋەكانە، پارتى شۆرشگىرپى دۆمىنىكان لە كۆمارى دۆمىنىكان ۱۷ ئەنداميان بەشدار بوو. ئەندامىكى تەۋاۋى دىكە "يەكىتى نىشتىمانىي كوردستان" بەلام لە ژىر ناۋى "ئىراق"، نەك كوردستان، بەشداربوۋە كە مام جەلال، حىكەت مەمەد كەرىم، سەركۆ مەحمود و ئەحمەد بەرۋارى بوون. لە بەشى دوۋەمدا كە ئەندامانى راۋىژىپىكراۋن كوردىان تىدا نەبوۋە، لە بەشى سىنەمدا كە ئەندامانى چاۋدىرن، دوو پارتى كوردى، يەكەمىان پارتى دىموكراتى كوردستانى ئىران بوو كە خەسرەۋ عەبدوللاھى. شكۆفە قوبادى، پەروىز زوبەيخى و عادل ئەلىياسى بوون. دوۋەمىان پارتى كۆمەلگەى دىموكراتىي (DTP) "توركييا"، نەك كوردستان كە فىرات ئانلى و فايەق ياكىزەى بوون. لە ناۋ پارت و پىكخراۋە مىۋانەكاندا پارتى دىموكراتى كوردستان بەلام لە ژىر ناۋى "ئىراق" نەك كوردستان بە ھەشت ئەندامەۋە بەشدار بوون كە برىتى بوون لە مەسعود بارزانى (لە ژىر ناۋىشەنى: سەركۆ حوكمەتى ھەرىمى كوردستان)، پۇژ نورى شاۋەيس، بورھان جاف، فۇئاد حىسەن، سەفەن دزەبى، شىفا بارزانى، مەسرور بارزانى و سىروان سابىر. لە توركيياۋە پارتى گەلى كۆمارىي (Republican People's Party, CHP) بەشدار بوو. سەركۆكەكەيان، دىنىز بايكال Deniz Baykal و دوو ئەنداميان لەۋى بوون، عومەر ئۆيمەن Omur Öymen و فەتەق گۆربىز Petek Gürbüz.

لەۋىدا مام جەلال، ۋەكۆۋ سەركۆكۆمارى ئىراق و تارىكى خۇيندەۋە كە تىايدا چەندىن جار باسى كوردستان لە چوارچىۋەى ئىراقى فېدرالدا دەكات كە بەگشتى پۇزەتىفە، بەلام جىي داخە كە و تارەكەى سەركۆكى حوكمەتى ھەرىمى كوردستان، مەسعود بارزانى، تىدا نىيە.

ئەۋەى لەمەدا شىيانى باسە ھىرشى دىنىز بايكال - سى سەركۆكى پارتى گەلى كۆمارىي توركيياۋە دژ بە كوردستان و ئىراق و گرېدانى بە چالاكىي تىرۋرىستى و ناسەقامگىر كوردنى ناۋچەكەۋەيە. بەلام سۆسيالېست ئىنتەرناسيونال زۆر بە توندى ۋەلامى ئەم ھەلۋىستەى دىنىز بايكالى داۋەۋە ۋا كە بگاتە ئاستىك داۋى ۋەدەرنانى ئەۋ پارتە لە سۆسيالېست ئىنتەرناسيونال بكن.

ھەلبەتە پارتى ناۋبراۋ ھەر لە سەرەتاي دروستبۈۋىۋە ھەلۋىستىكى كۆنەپەرستانە و شۇقۇنىستانەى ھەبوۋە. كۆنەپەرستانە لەۋ مانايدە كە ھەمىشە لايەنگرى دەستەلاتى سەربازىي بوون، بەرەيان لەگەل لايەن و گروپە ئولترانسىۋنالېستەكانى توركييا بەستوۋە و يەكك بوون لە ۋەفادارتىن لايەن لە پىرەۋكردنى خەتى ئەتاتوركدا. شۇقۇنىست لەۋ مانايدە كە ھەمىشە لايەنىكى ھىرشكارانە و جوۋكەدەرانە بوون دژ بە گەلى كوردستان، نە ھەر لە چوارچىۋەى توركيادا بەلكو دژ بە گەلى كوردستان لە سەرانسەرى ناۋچەكەدا. بولىنت ئەجەۋىد كە يەكك لە رابەرە بەناۋدەنگەكانى ئەۋ پارتە بوو، يەكك بوو لەۋانەى كە بەخۇشەۋە

¹ Peace and stability in a world of conflicts without borders
Meeting of the Socialist International Council, Geneva, 29-30 June 2007

پشتگیری له بهرەى خۆيان لهگەڵ فاشیستەکاندا دەکرد و کاتیک که ئالپارسیان تورکەیان ناشت گوتی: "هەندیک جیاوازیی له نێوانماندا هەیه، بەلام زۆر لیکچوونیش له نێوانماندا هەیه، بۆ نمونە: خۆشەویستیمان بۆ گەل، کەمالیزم و سیکولاریزم"². بولینت ئەجەوید هەرودها یەکیک بوو لەوانەى که به شانازیوه ئاماژەى به سەرکوتکردنى ۲۵ بزوتنهوهى گەلى کورد (له ناو تورکيا) دا دەکرد و گرتنى عەبدولا ئۆجەلان، سەرۆکی پارتی کرێکارانی کوردستانی به کۆتایی به بزوتنهوهى ئازادىخووانهى گەلى کوردستان (له تورکيا) دەبینى و به گەورهترین دەستکەوت و مژدەى له مێژووى تورکيا دا دانهنا.

بەلام بولینت ئەجەوید توانى مۆرى سۆشیاالیستدیموکراتییوون به پارتهکەیانەوه بنیت و ناوودەنگیکی تاییهتی پۆزەتیقی پى بدات و لهگەڵ کەسایهتی وهکوو پالمه و کرایسکیدا هاوڕێ بیت. کاتیک من (رێبوار رهشید) ده ساڵ لهمهوبەر کتیبی "ئولوف پالمه" - م کرد به کوردی، دووچارى کیشهیهکی گهوره بووم لهگەڵ ئەندامانی پایهبلندی سەندیکایانی جۆراوجۆری کرێکاردا که بولینت ئەجەویدیان به کەسایهتیهکی ئاشتیخواز و دیموکرات و سۆشیاالیست له قەلەم دەدا. لهو دەمهوه تا ئیستا هیچ شتیکی تازه له ناو پارتی ناوبراودا رووی نەداوه و ئەو پارته هەر هەمان هەلۆیستی سیاسی هەیه. سەیره که ئەندامانی سەرەکی سۆشیاالیست ئینتەرناسیونال، بەتاییهتی ئەندامانی سوید، لەسەر وەدەرنانی ئەو پارته جهخت دەکەن.

به روونی دیاره که ئەو باسه تهنها پێوهندیار به کیشهى کوردستان و ئیراقه وه نییه. له کۆبوونهوهى ناوبراودا کاتیک که دینیز بایکال هێرشى توند دهکاته سەر حوکمهتی هەریمی کوردستان و ئیراق، بهرێز مام جهلال و بهرێز کاک مهسعود بارزانی و هاوڕێیانی دیکه له نارهزاییدا هۆلەکه بهجی دهیئن. کاتیکیش که مام جهلال و کاک مهسعود بارزانی دەوین، دینیز بایکال و هاوڕێکانی هۆلەکه بهجیدهیئن.

ئەو کۆبوونهوهیه کهوتبووه ریکهوتی هەینی و شەممەوه. ئیوارەى پینجشەممە که هەمووان لەسەر خوان بوون مام جهلال و دینیز بایکال دهکەونه سەر دوو کورسی بهرانبهر به یهک. به پێی رۆژنامه نووسهکان ههچیان ئەوی تریانی نەدواندوه. له کۆتایی قسهکانیشیدا مام جهلال وهلامی رۆژنامه نووسهکانی تورکیای نەداوتهوه. رۆژنامهى "زەمان" - ی تورکی به ئینگلیزی دەیان وتاری لهو دوو رۆژهدا سهبارت بهو کیشهیه نووسیوووه. من لهبەر نهبوونی کات ناتوانم وهریان بگێرم، بهلام ههموویان به وردیهوه جی سەرئنج.

ئەو کاردانەوهى سۆشیاالیست ئینتەرناسیونال لانی کهم دوو مانای سیاسی دهگهیهنیت که کارى خۆیان لهسەر سیاسهتی خۆرهلاتی ناوهند دهکەن. یهکه میان ئەوهیه که به توندی کار دهکاته سەر ئەو بهرهیهی که CHP لهگەڵ MHP (پارتی بزوتنهوهى نهتهوهی) له تورکيا بۆ پرسى ههڵنێاردن دایمهزاندوووه و دووهه میان لهسەر رۆلی سیاسهتی کوردی و کوردستانی لهسەر ئاستی جیهان.

پاش خۆیندنهوهى ئەو باسانه من (رێبوار رهشید) به پنیوستم زانی لهگەڵ یهکیک له ئەندامه چالاکهکانی سۆشیاالیست ئینتەرناسیونال که هەرودها ئەندامی "کۆمیتەى ئیتیسک/ رهووشتییه" سۆشیاالیست ئینتەرناسیونال و پهڕله میتتاری ئەندامی نوینهری کولتوره له ناو پارتی سۆشیاالیدیموکراتی سوید بدویم. ئەویش خانم ئان لودفیکسون Anne Ludvigsson - ه. نێزیکهى نیو سهعات لهگەڵ ئان دوواین، ئان به وردی باسی کۆبوونهوهکەى کرد و نارهزایی دژ به ههلوێستی پارتی CHP دهربرى و هاوکات دلنای کردمهوه که گرووی سۆشیاالیدیموکراتهکانی سوید و زۆریکی دیکه له ئەندامانی سۆشیاالیست ئینتەرناسیونال جهخت لهسەر وەدەرنانی پارتی ناوبراوه دهکەن. به پێی ئان ئەو ههلوێسته پێوهندی بهوهوه ههیه که ئەو پارته هەر له هاویشتی سیاسیوه لهگەڵ هیزگهلی کۆنهپهرست و ئولتراناسیونالیست تا پێوهندی گهرمی لهگەڵ سوپای

² Turkiets grå vargar ylar åter.
<http://internationalen.se/arkiv/1999/18/artikel3.htm>

تورک، تا دژایه‌تی له‌گه‌ل که‌مینه (کورد) - ی تورکیا و له‌سه‌ر هه‌لۆیستی نادیموکراتیانه و نابهرپرسیارانه و زه‌برئامیزانه‌ی له‌سه‌ر ئێراق و کوردستانی ئێراق و به‌ پشت به‌ستن به‌ هه‌ره‌شه و به‌ به‌کاره‌ینانی زه‌بری سه‌ربازی و خالگه‌لی له‌و چه‌شنه‌ خۆی خستووته‌ دۆخیکه‌وه که‌ ناکرێت به‌ سۆشیا‌ل‌دیموکراتی یان جو‌ریک له‌ چه‌پ بچویندری‌ت.

شایانی باسه که‌ مام جه‌لالیش له‌ چاویکه‌وتنیکدا که‌ له‌ www.pukmedia.com بلاوکراوه‌ته‌وه و که‌ له‌ دانیشتنیکی هه‌والنێریدا له‌ سلیمانی گوتویه‌تی نێزیکه‌ی هه‌مان رای هه‌یه و داوای ده‌رکردنی ئه‌و پارته‌ له‌ سۆسیالیست ئینته‌رناسیونال ده‌کات.

به‌ پێی ئه‌زموونی من له‌سه‌ر ئه‌م مه‌سه‌له‌یه ئیمه له‌ خه‌باتی ئازادبخوازانه‌ی گه‌لی کوردستاندا ده‌توانین قازانجی به‌رچاو له‌م هه‌لۆیسته‌ی سۆسیالیست ئینته‌رناسیونال وه‌ربگرین.

٢٠٠٧/٧/٣